

„MAMO, TATO POĆWICZ ZE MNĄ”

Etapy rozwoju mowy dziecka

- 2-3 msc – głużenie – samorzutne wydawanie dźwięków. Jest to etap w rozwoju mowy, który występuje u wszystkich dzieci – niezależnie od tego, czy dziecko ma prawidłowy czy uszkodzony narząd słuchu. Głużenie ma charakter przypadkowy i nie spełnia funkcji. Są to różnego rodzaju dźwięki typu: agu, ga, kli, tli, ge.
- 6 msc – gaworzenie – zamierzone i świadome powtarzanie dźwięków. Pełni ważną funkcję rozwojową, ponieważ jest przygotowaniem do mówienia. Dźwięki te są już tworzone celowo, choć nie mają żadnej treści ani znaczenia dla dziecka. Są to dźwięki typu: ga ga, ma ma ma, gi gi gi.
- Do 1 roku życia powinny pojawić się już głoski a, e, i, m, b, p, d, t. Dziecko powtarza już pierwsze sylaby, którym nie przypisuje znaczenia. Mogą również pojawiać się już 2-3 wyrazy. • 1 – 2 rok życia – pojawiają się kolejne głoski: n, ś oraz k, g, ć. To etap kiedy dziecko nazywa wszystko, co jest w zasięgu jego wzroku. Charakterystyczne jest wymawianie pierwszej sylaby lub końcówek wyrazów, np. mi (miś), da (daj), ać (zobacz).
- 2 – 3 rok życia – pojawiają się kolejne głoski. Dziecko powinno już artykułować m. in.: t, d, n, l, ś, ź, ć, dź, f, w. Budowane są pierwsze zdania, zwykle 2 – 3-wyrazowe. Początkowo są to zdania twierdzące, później pytające i rozkazujące. To przełomowy okres w rozwoju mowy dziecka.
- 3 rok życia – pojawiają się kolejne głoski. Mogą już występować s, z, c, dz, ale też dziecko ma prawo zastępować je jeszcze głoskami ś, ź, ć, dź. Ponadto głoska r jest zastępowana głoską l lub j. Może jeszcze wymawiać: f jako h, a jako o, e jako a, i jako y. W tym okresie dziecko często buduje słowa z 2 innych wyrazów, np.: zatelefonić (zadzwoń), pomasłować (posmarować masłem).
- 4 rok życia – dziecko powinno już realizować głoski s, z, c, dz. Głoska r może być zastępowana jedynie głoską l. Głoski sz, ż, cz, dż nadal może zastępować innymi głoskami. W tym okresie dziecko powinno mieć już rozbudowane słownictwo. Powinno również opowiadać historyjki obrazkowe, mówić o tym co jest dziś, a co było wczoraj. Może nadal popełniać błędy gramatyczne.
- 5 rok życia – dziecko realizuje już wszystkie głoski (w tym sz, ż, cz, dż, r). Mowa dziecka powinna być zrozumiała, a wypowiedzi – wielozdaniowe. Uwzględniają one kolejność zdarzeń i związki przyczynowo-skutkowe. Powinny być również budowane poprawnie pod względem gramatycznym

Ćwiczenia oddechowe

1. Picie wody przez słomkę. Robienie fal w szklance.
2. Układanie puzzli (obrazki pocięte na kilka części) – przenoszenie ich za pomocą słomki.
3. Uzupełnianie obrazków poprzez przenoszenie słomką małych elementów.
4. Puszczanie baniek mydlanych.
5. Dmuchiwanie na piórka, skrawki papieru, kawałki bibuły, wiatraczki, kłęбки waty, drobne elementy zawieszane na sznurku.

6. Dmuchiwanie na płomień świecy – tak, aby nie zgasła. Zdmuchiwanie dużej ilości świeczek.
7. Nadmuchiwanie balonów.
8. Chłodzenie zupy na talerzu.
9. Dmuchiwanie przez trąbkę, gwizdek.
10. Chuchanie na zmarznęte dłonie.
11. Naśladowanie śmiechu ludzi: hahaha, hohoho, hehehe, hihhi.

Ćwiczenia języka

1. Kląskanie – odbijanie języka od podniebienia.
2. Masowanie językiem podniebienia – można je posmarować kremem, dżemem (w zależności co lubi dziecko) – tak, aby dziecko musiało zlizać słodkości. Można również przykleić do podniebienia chrupkę kukurydzianą lub kawałek opłatka.
3. Dotykanie czubkiem języka kącików ust – buzia jest otwarta, żuchwa się nie rusza. 4. Oblizywanie językiem zębów.
4. Wyciąganie języka i kierowanie go w stronę nosa, następnie w stronę brody. Tu również można posmarować trochę kremem, aby dziecko musiało wykazać większy wysiłek, a przy tym większą chęć wykonania ćwiczenia.
5. Wypychanie językiem policzków – naprzemiennie.
6. Koci grzbiet – tylna i środkowa masa języka się podnosi, czubek oparty za dolnymi zębami.
7. Rurka z języka. Po wykonaniu rurki można dziecko zachęcić do tego, aby dmuchało przez tą rurkę.
8. Wysuwanie języka z jamy ustnej i poruszanie nim w prawo i lewo – język nie może dotykać ust.

Ćwiczenia warg

1. Oblizywanie warg – ruch wykonywany podczas pomalowania ust.
2. Zakładanie dolnej wargi na górną, następnie górną na dolną.
3. Ściąganie i rozciąganie wargi – dzióbek – uśmiech. Usta muszą być zamknięte.
4. Cmokanie – przesyłanie buziaków – ćwiczenie ważne, a można je wykonywać wiele razy dziennie. Zachęcić należy dziecko do przesyłania i dawania buziaków, z głośnym cmoknięciem.
5. Dzióbek (ściągnięcie warg). Następnie poruszanie nim w prawo i lewo, do góry i na dół.
6. Parskanie – wibracja warg.
7. Głośne wymawianie głosek a – o. Buzia szeroko otwarta, poruszają się tylko wargi, żuchwa jest w miejscu.
8. Smutna i wesoła minka – kierowanie kącików ust do góry i na dół.

Lista książek, zeszytów ćwiczeń przydatnych do pracy dziecka w domu.

1. D. Klimkiewicz, E. Siennicka-Szadkowska, Akademia wzorowej mowy Z. (dostępne

również dla głosek S, C, DZ)

2. D. Klimkiewicz, E. Siennicka-Szadkowska, Akademia wzorowej mowy SZ. (dostępne również dla głosek Ż, CZ, DŻ)
3. D. Klimkiewicz, E. Siennicka-Szadkowska, Akademia wzorowej mowy L/R.
4. E. Sz wajkowski, W. Sz wajkowski, Rymowanki na trzy szeregi: ciszący, syczący, szumiący.

5. E. Sz wajkowska, W. Sz wajkowski, Rymowanki do utrwalenia głosek k-g, f-w, l-r.
6. M. Kloc, Historyjki logopedyczne z ćwiczeniami artykulacyjnymi.
7. B. Dawczak, I. Spychał, Kapki i wafki k, g, f, w.
8. B. Dawczak, I. Spychał, Miks ciszków, syczków, szumków.
9. B. Dawczak, I. Spychał, Rerki r,l.
10. B. Dawczak, I. Spychał, Szumki sz, ż, cz, dż.
11. B. Czarnik, Obrazkowe ćwiczenia logopedyczne dla przedszkolaków. Ćwiczenia wspomagające terapię logopedyczną głosek l, r.
12. B. Czarnik, Obrazkowe ćwiczenia logopedyczne dla przedszkolaków. Ćwiczenia wspomagające terapię logopedyczną głosek f, w, k, g.
13. B. Czarnik, Mówię! Wierszyki i zabawy logopedyczne utrwalające prawidłową wymowę głosek sz, ż (rz), cz, dż.
14. B. Czarnik, Mówię! Wierszyki i zabawy logopedyczne utrwalające prawidłową wymowę głosek s, z, c, dz.
15. K. Szłapa, Cmokaj, dmuchaj, parszaj, chuchaj. Ćwiczenia oddechowe i artykulacyjne dla najmłodszych.
16. B. Sawicka, Rozrywki i zadania do głowy łamania przeznaczone nie tylko dla dzieci z zaburzoną wymową głosek s, z, c, dz. (część 1 i 2)
17. B. Sawicka, Rozrywki i zadania do głowy łamania przeznaczone nie tylko dla dzieci z zaburzoną wymową głosek sz, ż, cz, dż. (część 1 i 2)
18. B. Kuszewska, Wędrujące trzy szeregi.

WSKAZÓWKI LOGOPEDYCZNE DLA RODZICÓW

Istotnym elementem profilaktyki wad wymowy jest świadomość Rodziców i najbliższego otoczenia dziecka. Poniżej prezentuję tzw. *przykazania logopedyczne*.

6. **1. ZWRÓĆ UWAGĘ NA SPOSÓB ODDYCHANIA DZIECKA.** Wdech i wydech przy spoczynku lub milczeniu powinien się odbywać przez nos. Jeśli przy oddychaniu dziecko ma otwartą buzię, powinno Cię to zaniepokoić.
7. **BY DOBRZE MÓWIĆ, TRZEBA DOBRZE SŁYSZEĆ.** Jeśli musisz powtarzać polecenie lub prośby kierowane do dziecka, sprawdź Jego słuch.
8. **MÓWIĄC DO DZIECKA, NIE SPIESZCZAJ FORM WYRAZÓW.** Tylko właściwa wymowa i zachowanie poprawnych form gramatycznych dadzą pożądaną efekt w postaci prawidłowej wymowy.
9. **ZWRÓĆ UWAGĘ NA BUDOWĘ JĘZYKA, WARG, POLICZKÓW, PODNIEBIENIA (miękkiego i twardego) oraz JĘZYK.** Jeśli masz wątpliwości co do ich wyglądu, ułożenia, wielkości czy ruchliwości, udaj się do specjalisty po konsultację.
10. **UCZ DZIECKO GRYZIENIA** od momentu, gdy tylko zaczniesz podawać pokarmy stałe. Gryzienie marchewki, jabłka, skórki od chleba wpływa na prawidłowe połykanie pokarmów, ułożenie zębów i żuchwy oraz prawidłowe ruchy języka.
11. **CODZIENNIE CZYTAJ DZIECKU NA GŁOS**, przynajmniej 20 minut, dziecko poprawia swoją wymowę, doskonali ją, starając się naśladować to, co słyszy od otoczenia. Dzięki głośnemu czytaniu dorosłego dziecko także wzbogaca swoje słownictwo, ćwiczy pamięć werbalną, zdolność koncentracji uwagi, umiejętność budowania zdań.
12. **PODCZAS CZYTANIA NIECH TWOJE DZIECKO OPOWIADA** treść ilustracji, naśladuje różne odgłosy (np. szum wiatru, pukanie, odgłosy zwierząt). Wyrazy dźwiękonaśladowcze są doskonałym ćwiczeniem usprawniającym narządy artykulacyjne, przygotowują dziecko do wymowy kolejnych głosek.
13. **ZACHĘCAJ DZIECKO DO NAUKI WIERSZY NA PAMIĘĆ.** Jest to doskonała forma ćwiczeń utrwalających wyrazistą wymowę.
14. **WPROWADŹ DO ZABAWY GIMNASTYKĘ BUZI I JĘZYKA.** Ćwiczenia logopedyczne nie muszą być nudne! Niech to będzie zabawa dla Ciebie i dziecka.

Dodatkowo będzie to czas, jaki spędzicie razem i to już jest sukces. O tym, jak prowadzić tę gimnastykę, porozmawiaj z logopedą dziecka. On udzieli Ci fachowych wskazówek.

15. **ĆWICZENIA WYKONUJCIE SYSTEMATYCZNIE.** Tylko wtedy przyniosą one oczekiwany efekt. Ćwiczyć można zawsze i wszędzie, nie musi się to odbywać w wyznaczonym, ustalonym czasie. Jest to nawet niewskazane, gdyż dziecko nie powinno traktować takich ćwiczeń jak obowiązku.

Autor : Pani Renata W. logopeda